

Основним призначенням слідчого судді є здійснення судового захисту прав і законних інтересів осіб, які беруть участь в кримінальному процесі, та забезпечення законності провадження по справі на досудових стадіях. Це зумовлює специфічний характер виконуваної ним кримінально-процесуальної функції, а саме: забезпечення законності та обґрунтованості обмеження конституційних прав і свобод людини на досудовому провадженні у кримінальній справі.

Діяльність слідчого судді у кримінальному провадженні України є багатофункціональною, а тому через новизну і актуальність потребує додаткового наукового дослідження в усіх її теоретичних, правових та прикладних аспектах.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х., 2012. – 360 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.

3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/17>.

4. Слідчий суддя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Слідчий_суддя.

5. Слідчий суддя як суб'єкт судочинства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1292052261681/pravo/cslidchiy_suddya_subyekt_kontrolyu_dotrimannyam_prav_svobod_interesiv_osib.

Носко Д.О.

курсант Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н. **Рогальська В.В.**

доц. каф. кримінального процесу

СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Поступовий та об'єктивно зумовлений розвиток суспільних відносин в Україні призвів до необхідності реформування вітчизняної правової системи згідно із потребами сьогодення. Процеси демократизації в суспільстві, безумовно, пов'язані з проведенням відповідних законодавчих реформ з метою створення реального механізму забезпечення прав людини і громадянина. Забезпечення цих прав знайшло відображення у кримінальній та кримінально-процесуальній галузях права, зокрема в Кримінальному процесуальному кодексі України [1].

Однак слід зауважити, що у новому КПК України, який докорінно змі-

нив систему досудового розслідування кримінальних правопорушень, залишилися і не врегульовані питання. Так, з метою забезпечення принципу невідворотності покарання у випадках, коли підозрюваний (обвинувачений), перебуваючи поза межами України, переховується від органів слідства та суду, ухиляється від кримінальної відповідальності, та задля підвищення ефективності розслідування окремих злочинів проти основ національної безпеки України, злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, умисних вбивств, корупційних злочинів та злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку були внесені відповідні зміни до КПК України, зокрема щодо здійснення кримінального провадження у випадку переховування осіб від органів слідства та суду, які вчинили злочин з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Дані зміни до чинного КПК України були внесені законами України: № 1689-VII від 07.10.2014 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» [2]; № 119-VIII від 15.01.2015 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» [3]; № 1355-VIII від 12.05.2016 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Генеральної прокуратури України» [4].

На фоні подій у державі не є дивним прийняття положень про спеціальне досудове розслідування, оскільки випадки ухилення від кримінальної відповідальності є непоодиноким явищем, а положення досудового слідства на загальних засадах не можуть дати очікуваного результату щодо розслідування злочинів, перелік яких наданий у ст. 297-1 КПК України. Саме тому запровадження в державі порядку спеціального досудового розслідування було вкрай необхідним, оскільки надає органам державної влади дієвий інструмент в розслідуванні злочинів вчинених високопосадовцями, що переховуються від слідства, але системний аналіз глави 24-1 КПК України, що регламентує порядок спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень, дозволяє дійти висноку про існування окремих дискусійних питань, а саме:

- відповідний порядок проведення досудового розслідування є прямим порушенням прав та свобод громадян, оскільки позбавляє їх можливості реалізувати принцип змагальності кримінального процесу у частині самостійного обстоювання стороною захисту своїх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими КПК України на тих же умовах, що і сторона обвинувачення;

- формальним є факт залучення захисника підозрюваному, який переховується від органів слідства та суду, оскільки така особа не може в повній мірі реалізувати своє право на захист, що регламентується міжнародним та національним законодавством. Так, такий підозрюваний не може конфіден-

ційно поспілкуватися зі своїм захисником, а останній не зможе повною мірою відстоювати права особи, яку він захищає;

- відповідно до ст. 297-2 КПК України у клопотанні до слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування, крім іншого, зазначаються відомості щодо оголошення особи у міждержавний та/або міжнародний розшук. Виникає питання, що мається на увазі під такими відомостями і які саме документи можуть свідчити про оголошення підозрюваного у міждержавний та/або міжнародний розшук. До того ж, поділяючи розшук на «міждержавний» та «міжнародний», практичні працівники зіштовхуються ще з однією проблемою, яка полягає у відсутності єдиного обліку осіб, які оголошені в розшук за межами своєї держави. Так, якщо особу оголошують у міждержавний розшук, то даних в Інтерполі про те, що вказана особа розшукується, немає. Тому у разі, коли міждержавний розшук не дав позитивного результату, виникає необхідність ще раз оголошувати особу, але вже в міжнародний розшук. Вважаємо, що така довготривала процедура розшуку призведе до того, що розшукувана особа зможе надійно сховатися від правоохоронних органів, отже є недоцільним виділяти як окремий вид розшуку «міждержавний розшук», а необхідно об'єднати вказані види розшуку під назвою «міжнародний розшук», з єдиним центром обміну інформацією МОКП – Інтерпол [5]. Окрім того, сьогодні задля усунення вищезазначених прогалин Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Генеральної прокуратури України» від 12.05.2016 вніс у перелік умов, які зазначені у ч. 2 ст. 297-1, за яких може бути розпочато спеціальне досудове розслідування, таку самостійну і незалежну підставу для початку, як «переховування від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності понад шість місяців» [4];

- відповідно до ст. 297-5 КПК України повістки про виклик підозрюваного у разі здійснення спеціального досудового розслідування обов'язково публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження (газета «Урядовий кур'єр») та на офіційних веб-сайтах органів, що здійснюють досудове розслідування. Отже, можна припустити, що підозрюваний, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності, може і не знати про наявність щодо нього провадження, оскільки не читає вищезазначену газету та не відвідує веб-сайти органів, що здійснюють досудове розслідування. Відповідно до практики Європейського Суду з прав людини, задля реалізації п. 3 ст. 6 Конвенції «Про захист прав і основних прав людини» обвинувачений повинен мати змогу дізнатися про наявність провадження щодо нього в тому разі, коли це оспорується на підставах, що не відразу здаються безпідставними, до того ж всі повідомлення та інформація, яку має отримати підозрюваний, щоб бути повідомленим про початок щодо нього спеціального досудового розслідування, має бути чіткою та офіційною («Шомоді проти Італії» 67972/01, 18 травня 2004 року) [6, с. 422-423].

На підставі викладеного можна дійти висновку, що під час здійснення спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень виникають окремі дискусійні питання, які потребують доопрацювання. Вирішення зазначених питань необхідно задля забезпечення ефективного застосування інституту спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень в кримінальному судочинстві.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України / Верховна Рада України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Закон України № 1689-VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 07.10.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1689-18>.

3. Закону України № 119-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» від 15.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/119-19>.

4. Закон України № 1355-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Генеральної прокуратури України» від 12.05.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1355-VIII>.

5. Басиста І.В. Деякі аспекти спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень щодо осіб, які оголошені у міжнародний розшук // Юридичний науковий електронний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lsej.org.ua/4_2015/66.pdf.

6. Макбрайд Д. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. – К. : К.І.С., 2010 – 576 с.

Овчинникова Х.К.

слухач магістратури Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – **Гаркуша А.Г.**

викл. каф. кримінального процесу

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

На даному етапі побудові нашої правової держави триває оновлення та реформування законодавства України, у тому числі і регулювання проблемних питань кримінального судочинства. Серед них окреме місце посідають проблеми правового регулювання судово-експертної діяльності в кримінальному провадженні, на які і раніше зверталася увага в спеціальній літературі і які потребують вирішення.

Так, статтю 69 Кримінального процесуального кодексу України [1] «Ек-